

УДК 82. 09' 02(477)Косач

МАРІЯ ГНІЗДИЦЬКА,
аспірантка
(м.Тернопіль)

Юрій Косач про призначення літератури і місію письменника

У статті з'ясовано естетичні концепції есеїстики Юрія Косача 1930-х років і їх зв'язок із творчістю письменників-«вісниківців». Означено основні філософські й історіософські принципи та положення Д.Донцова і «вісниківців» та есеї автора, в яких наявне художнє, образно-поетичне, літературно-критичне і публіцистичне втілення концептуальних ідей «вісниківства». Проаналізовано працю «На варті нації» щодо осмислення у ній шляхів зародження та становлення української літератури, її призначення та місії письменника.

Ключові слова: есей, «вісниківство», концепція, літературно-критичний огляд, національний міф

Постановка проблеми в загальному вигляді... Світоглядним орієнтиром для Юрія Косача у 30-і роки ХХ ст. як культурна концепція і літературна течія стало «вісниківство», що було пов'язане з виданням журналу «Літературно-науковий вісник» (від 1933р. – «Вісник») за редакцією Д.Донцова з 1922 р. по 1939 р. і активно впливало на літературний процес у міжвоєнне двадцятиріччя ХХ ст. та під час Другої світової війни. Особисті контакти і співпраця з Д.Донцовим, Ю.Липою, Є.Маланюком, О.Ольжичем ще сильніше увиразнили «вісниківські» концепти, що їх підхопив, трансформував і розвинув Ю.Косач в своїй есеїстиці періоду міжвоєнтя.

Жанрові пріоритети літературно-критичної діяльності Юрія Косача в цей період зумовлені процесом актуалізації есе в українській культурі в 1920-1930-ті роки. Центральною постаттю цього процесу була яскрава індивідуальність Дмитра Донцова, з якою літературознавці пов'язують зокрема і запровадження моди на есеїстику в українському інтелектуальному житті [7, с.37]. Універсальність і мобільність цього жанру давали можливість письменникам миттєво реагувати на виклики часу, дієво впливати на суспільно-національні перетворення.

Есеїстика Ю.Косача 1930-х років концептуально передає усі основні філософські й історіософські принципи та положення Д.Донцова і «вісниківців», тобто основні положення ірраціоналізму-волюнтаризму. Сам спосіб його мислення разюче подібний і до мислення Д. Донцова, і

до мислення Є.Маланюка, і до мислення Ю.Липи. Навіть стилістично вони часто співзвучні. Усі ментальні українські комплекси, історично-політичні проблеми, геокультурні інтенції, цивілізаційні перехрещення і суперечності Юрій Косач аналізує в річищі поглядів «вісниківців». Спільними для них є:

- ідея Традиції, пробудження національної містики, пошуки історичних (і навіть праісторичних!) джерел стійкості нації, її державотворчих інтенцій, захоплення національною героїкою, передовсім князівської Русі і козаччини;

- негативно-критична оцінка українського «драгоманівства», культурно-ментальних комплексів, що їх Донцов назвав «провансальством», а Косач – «національством»;

- погляд на 19 століття як на «майже порожнє для України, століття найбільш невикористаного для українського «я» [13, с.33];

- ідея про потребу глибокого окциденталізму в українській культурі;

- ідея «видатної», «сильної» («невгнутої»), «шляхетної» особистості як головного інструмента історії, одного зі способів порятунку нації;

- погляд на Революцію 1917-1920-х рр. як на «розтин двох епох». Услід за «вісниківцями» Ю.Косач продовжував творити специфічний її культ, трактуючи її як «пограниччя діб»: «...рік 1918 був розтином двох епох: попередньої, що належала безіменним -енкам і -ишинам, розбандуреним, розфедерованим і розсоціалізованим, та нинішньої – нового українського хотіння, втіленого в чині кадровиків 18-го й молодішої генерації. Пограниччя діб: смерть українства Драгоманових, Єфремових і Лотоцьких, – народження, початок Української Національної Революції» [11, с. 1];

- розуміння романтизму як універсального духу ідеалізму;

- погляд на місце письменника як провідника нації, прагнення до «організації українського національно-державницького почуття за поміччю художнього вислову» [8, с. 2].

Есеїзовані праці Ю.Косача: «Микола Хвильовий (1893-1933)» («Наш клич», 1933); «Українська література наймолодших», «Шляхами розвитку сучасної української літератури», – («Biuletyn polsko-ukrainski». – 1934. – № 30-32); «До генези українського націоналізму», «Догма боротьби», «На зустріч 27-ій річниці листопада», «На варті нації» – («Українське слово», 1935-1936); «Документ чи література», «До проблеми історичної повісти» – («Назустріч», 1937-1938); «Привиди малоросіяництва і дійсність українства», «В Карпатській Україні ллється кров» – («Нація в поході», 1939) тощо – художнє, образно-поетичне, літературно-критичне і навіть публіцистичне втілення концептуальних

ідей нової доби, ідей інтегрального націоналізму і вісниківського неоромантизму. Ця особливість Косачевої есеїстики зайвий раз підтверджує думку вчених про те, що поняття «вісниківство» доречно вживати не лише на означення літературної течії, пов'язаної з журналом «Вісник» у 20-30-ті рр. ХХ століття, а й до всіх тенденцій світоглядного волюнтаризму та героїчного неоромантизму в нашій літературі, тою чи іншою мірою пов'язаних зі стилем, світовідчуттям та ідеологічними і культурологічними концепціями Д.Донцова [2, с. 7].

Формулювання цілей статті... Мета статті визначається відсутністю в українському літературознавстві досліджень, присвячених проблемі типології літературно-критичних праць Ю.Косача 1930-х років і «вісниківської» есеїстики в порівняльному аспекті.

Виклад основного матеріалу... «Вісниківські» образи-концепти («національний ерос», «нове українське хотіння», «пограниччя діб», «комплекс шельменківщини», «хуторянський вік», «провансальство», «всукраїнська Енківщина», «Степова Еллада», «вплетення меча в державний герб», «своя невгнута сила», «література червоної крові», «нове лицарство», «імперіалізм думки», «волюнтаристичне відчуття світу», «комплекс малоросійства», «бароковість нашої психіки» тощо) у працях Ю.Косача завжди присутні у якості культурних кодів, за якими відкривається текст відповідної епохи. За Р.Бартом, культурні коди є «певним типом вже баченого, вже прочитаного, вже зробленого: код – конкретна форма цього «вже», яке конститує будь-яке письмо...» [3, с.517]. Крім того, Косачем ці коди сприймаються і використовуються як певні символіко-метафоричні маркери входження не лише в ідеологічне поле культурної епохи, але й у її настроєвість, у її внутрішній простір. Сприйняття ним процесу скорочень споріднене з ніцшівським. Для Ф.Ніцше, наприклад, «історія мови – історія процесу скорочень; – завдяки швидкому взаємному розумінню і взаємний зв'язок стає тіснішим. Для того, щоб розуміти один одного, ще недостатньо вживати одних і тих самих слів: потрібно вживати однакових слів для того самого виду внутрішніх переживань; важливо, щоб у людей, які бажають зрозуміти один одного, і досвід був спільним» [16, с.184].

Інтертекстуальні «вісниківські» сегменти, щедро вживлені Косачем у свій текст, спрямовані на творення широкого синтетичного простору національної культури. Тут не йдеться про «смерть автора» (за Р.Бартом), про нівеляцію авторського формотворчого начала за рахунок використання вже готових кодів. Ю.Косач – самодостатня мистецька постать, інтелектуал, творець власного світу як тексту, із власним

кодом «перепрочитання» набутого культурного досвіду. Переносячи «вісниківський» текст у власні, він робить цей простір відкритим, здатним до еволюції та оновлення форм і актуалізації змісту.

Одне із центральних місць у «вісниківській» естетиці займає питання про призначення літератури (мистецтва) і місію письменника (митця) у житті нації. Є.Маланюк, характеризуючи в статті «Спізнене покоління» молодих поетів, що вступили на літературно-громадську арену в той час, коли революційні змагання для України закінчилися поразкою, звертає увагу, що більшість із них – свідомих патріотів – пішла в літературу тільки тому, що «серед безвихідности – то був, може, єдиний вихід для дальшого ведення перерваної війни вже не військовою зброєю, лише зброєю мистецтва й культури» [14, с. 175]. Ці слова символічно означають тісний характер стосунків літератури й політики в тогочасному суспільстві, вказують на визначне місце літератури в житті нації.

Найбільш авторитетні періодичні галицькі видання різної політичної та культурологічної орієнтації (націоналістичні «Вісник», «Дажбог», «Шлях нації», ліберально-демократичні «Назустріч», «Ми», національно-християнські «Дзвони» «Мета» та ін.) проголошували пріоритетність для їх діяльності українських державницьких ідей. Навіть комуністичні, прорадянські «Нові шляхи» і «Вікна» намагалися вплести в комуністичну ідеологію націоналістичні ідеї. У програмних статтях літературно-наукових часописів декларувалися завдання, що мали стосунок не лише до літератури як до галузі мистецтва чи науки. Наприклад, у статті «Наші цілі», що відкривала першу книгу нововідновленого журналу «Літературно-науковий вісник» (1922р.), Д.Донцов вказував на пріоритетність наступних завдань: «Вирвати нашу національну ідею з хаосу, в якому вона грозить загинути, очистити її від сміття й болота, дати їй яскравий виразний зміст, зробити з неї стяг, коло якого гуртувалася б ціла нація, – ось завдання, до розв'язання котрого, разом з іншими, хоче причинитися і відновлений «Л.Н.Вісник» [5, с.54].

Есеїстика і критика, філософія і культурологія, поезія і публіцистика міжвоєнного періоду «позначена впливом доктрини «державницької літератури», хоч і не вміщується в її рамки» [6, с. 204]. Естетичні концепції науково-критичної творчості Ю.Косача міжвоєнного періоду повністю підпорядковувались ідеї державницького чину. Взаємопроникнення мистецтва і суспільно-національних напрямів він вважав найбільш значущим явищем сучасної йому епохи. На такому тлі осмислював і світові літературні постаті, які називав представниками і духовними проводирями епохи (наприклад,

Ю.Конрад, Г. Д'Аннунціо, В.Серошевський, Р. Кіплінг, Е. Сінклер та ін.). «Ще жодна епоха, окрім сучасної, не висувала таких важливих вимог до ідеологічних галузей. Жодна з попередніх літератур не була таким масовим і водночас серйозним чинником суспільно-політичного та національного життя, цією кузницею та рупором ідей, жодна не була настільки войовниче налаштованою та суб'єктивною, прагнучи за будь-яку ціну нав'язати свою владу, поневолити та переконати читача. І це не випадково: ми живемо в епоху гострих зіткнень особистості та суспільства, класів і народів, навіть рас і континентів», – проголошує Ю.Косач у статті «Шляхами розвитку сучасної української літератури» [18, с.3].

Власне, у кожному есеїзованому літературно-критичному огляді доби міжвоєнної Ю.Косач намагався синтетично осмислити процес народження нової української літератури, яку представляли «нові постаті, дух і сенс» [18, с.3] і яка безпосереднім чином, на його переконання, була пов'язана з українською національною ідеєю, що, «відродившись як легендарний Фенікс у вогні боротьби за незалежність, поклала край колишній ролі етнографічної маси» [18, с.3]. Серед домінуючих рис, що характеризують даний період розвитку української літератури, на перше місце критик ставить «її дух» і пояснює: «це (...) ідеологічне підґрунтя, на якому вона виростає і поширюється як найбільша мистецька реалізація суспільної енергії, котра відповідає центральним ідеям та проблематиці сучасності» [18, с.3].

Характеризуючи явище функціональності української літератури, Ю.Косач осмислює і смерть письменника як подію глибокого політичного змісту, представляючи зокрема постать М. Хвильового не лише як літературно-культурницьку, але й політичну, «як найбільш відважного, найбільш безкомпромісного (на умови совітської дійсності) і пробоевого носія нових революційних гасел українського націоналізму» [1, с.2], порівнюючи його хіба з Є.Маланюком – поетом «Великого Ісходу нації».

Подібні резюмування цілком вписувались у «вісниківський» контекст. Натомість, варто звернути увагу на одну особливість Косачевих «оглядів»: автор завжди підкреслював тривалий духовний зв'язок між українською емігрантською та радянською літературами і вказував на «єдність творчих процесів української літератури та спільність змісту й форми усіх її творців, не зважаючи на ті кордони, які їх розділяють» [18, с.4]. «Романтизм комуніста Хвильового та революційні бачення Сосюри, сильний образ Антоненка-Давидовича та враження Косинки, екзальтований стиль Підмогильного та Плужника,

класичність Рильського та конструктивізм Бажана, та навіть ультрапролетаріати Яновський і Панч ближчі до музи Маланюка, Мосендза, Лиши, Ольжича, Самчука, Стефановича, ніж до всіх отих Леонових, Асеевих, Еренбургів чи Бабелів» [18, с.4], – підсумовував Ю.Косач свої спостереження у польськомовній статті «Шляхами розвитку сучасної української літератури». В іншому огляді української літератури, який так само був надрукований в «Бюлетені польсько-українському», Ю.Косач оцінює і свою творчість, представляючи себе в ролі ланки між українською емігрантською та радянською літературами: – «поет-ентузіаст революційної романтики, відомий більш як новеліст, який прямує в поезії шляхом Сосюри, найважливіший співець Волині – Юрій Косач. На противагу Ольжичу чи галицькій групі поетів, виразно антибільшовицьких, навіть католицьких, він окреслює досить широку амплітуду, стаючи ланкою між націоналістами і так званою пролетарською поезією» [19, с.6].

Власне кажучи, акцентування на «наявності одного синтетичного духу і його виразно національному характері» [18, с.4] для української емігрантської та радянської літератур і власна творчість, оцінена як «ланка», є принциповими і засадничими для Косача і відрізняють його позицію у цьому питанні від донцовської. Очевидно, що цей чинник не варто ігнорувати, оцінюючи непрості стосунки, непорозуміння і, зрештою, ворожнечу між Ю.Косачем і Д.Донцовим, а так само складну історію світоглядно-ідеологічних борінь письменника, що була досить однозначно витлумачена українською еміграцією і представлена як «стрибки від націоналізму до комунізму» [17, с. 133].

Водночас прагнення цілісно осмислити історію української літератури Ю.Косач реалізував в есе «На варті нації», що друкувалось у газеті «Українське слово» (Париж) впродовж року (із серпня 1935р. до кінця серпня 1936 року). Шкода, що нам так і не вдалося відшукати жодного відгуку на цю непересічну працю, наповнену універсальними концепціями і історіософськими прозріннями. На відміну від подібних есе Д.Донцова, Ю.Лиши, Є.Маланюка, О.Ольжича, критика по обидва боки збручанського кордону універсальну працю Ю.Косача зустріла повною мовчанкою. Натомість це одна із найоригінальніших спроб синтетичного прочитання української літератури, розглянутої як в історико-політичному, етнопсихологічному, так і в філософсько-літературному вимірах. Перед нами есеїзована історія української літератури, пропущена крізь призму націоналізму, під яким, як пояснював один із критиків міжвоєнного періоду С.Николишин, розумівся «світогляд, що виявився творчістю, во главу угла якої поставлено націю» [15, с.363].

Ю. Косач назвав «На варті нації» також «нарисом історії формування українського національного міфу з його вартовим – словом, українським письменством» [8, с.2]. Під поняттям «міф» він розуміє, з одного боку, «чарівну казку», «легенду», яка здатна формувати суспільну свідомість, виховувати молоді покоління українців у дусі націоналізму. Відповідно в такому дусі він і komponує синтетичну історію-розповідь про героїчні «золоті» часи української історії, про перемоги українського духу, про його завмертя і нове відродження. Певно, що Косач мав достатньо інтелектуальних сил і амбіцій, щоб відчувати себе творцем міфу. Крім того, у своїх науково-критичних працях він постійно звертав увагу і підкреслював міфотворчі інтенції в європейських літературах, услід за Є.Маланюком, вказував на міфотворчість поезії Міцкевича. Але, з іншого боку, Косач так само апелював і до архетипного образу, коли спадщина предків, яка завжди зберігається формально і несвідомо, у вирішальні часи «прозріває» через життєву конкретику. Такою психологічно успадкованою енергетичною формою для Косача є споконвічне прагнення українців до своєї держави.

У заголовку есе відкрито задекларована цілісна історіософська концепція письменника-літературознавця: слово як вартівничий нації. Праця складається із одинадцяти частин-фрагментів (фрагментарність – одна із стратегій есе), пов'язаних між собою загальним лейтмотивом (служіння нації). Відтак українське письменство розглядається Косачем як «слововічний вартовий»: – «Не над *німими рабами*, як колись за Шевченка, **а** над *расою* здобувців. Не в ім'я краси, всесвітнянської правди, *сіднейського* братерства, а в ім'я нації» [8, с.2]. І вже в перших абзацах праці відчутні інтонації донцовського «Націоналізму» («Такою ідеєю може стати в нас не всесвітнянська, ані соціальна, лише тільки національна ідея» [4, с. 172]), як у змістовому наповненні, так і в стильовій манері подачі **матеріалу**. Щоправда, серед домінантних інтерпретативних ліній українознавства в есеїзованому дослідженні щедро використані також концепції В.Липинського, Є.Маланюка, Ю.Липи. Ю.Косач не боявся використовувати, запозичувати, інтерпретувати, розвивати ідеї й концепції. Він часто повторював слова Ю.Липи, якого вважав своїм найбільшим учителем, про те, що нинішні часи – це часи синтезу. Відтак, свідомо поборюючи «антиміф» України, формував, витворював, синтезував державотворчий міф, систематизуючи (на націоналістичній основі) факти і динаміку українського письменства від витоків до сучасності, возвеличуючи «тих українських творців, що виправдали своє місце в історії нашого духу своїм прагненням до організації

українського національно-державницького почуття за поміччю художнього вислову» [8, с.2]. Тим часом був нещадним у своїх характеристиках українських письменників, що не були носіями національно-державної свідомості. У цей список потрапив і Г.Сковорода, що, за Косачем, «індеферентно відносився до великих перемін українського життя, до трагедії нації, що скочувалась у прірву на його ж очах» [9, с.2], і І.Котляревський з «Енеїдою», що «розпочала той ганебний і обурюючий голопупенківсько-гопаківський стиль, що розцвітатиме в Україні гідким бадиллям аж до 1917 р.» [9, с.2], і письменники дошевченківської доби – «представники не тільки літературного занепаду, а всенаціонального, ковалі духовних кайдан на всеукраїнські творчі потуги, на волю й енергію нації» [10, с.2].

Висновки... Отже, Ю.Косач не витворював власної інтерпретаційної моделі літератури, він майже повністю опирався на критерії і систему, вироблені «вісниківцями». Його функція – синтезувати, і з нею він геніально впорався, зокрема втіливши і заповіт Ю.Липи про організацію письменниками українського почуття. У 1935 році вийшла книга Ю.Липи «Бій за українську літературу», більшість есе якої друкувались раніше на сторінках ЛНВ і «Вісника». Ю.Косач буквально «розібрав» її на цитати, тим самим зайвий раз засвідчивши свою безпосередню духовну причетність до ідей свого вчителя. Так само, як і Ю.Липа, він вважав «місію письменника в суспільстві провідницькою» [13, с. 100]. У статті «Привиди малоросіяництва й дійсність українства» Ю.Косач писав: «Справа не лише в «гігантичнім поступі свідомості мас» від 1917 р., не лиш у їхній волі бути нацією. Цей аргумент може іноді з успіхом звернутись і в інший бік. Як будова тільки задля будови не варт нічого, так і воля без спрямованості, без духової напруженості й без організації її може стати порожнім звуком. З тією проблемою в'яжеться поняття творчого націоналізму, що, за Ш. Моррасом, не є лише збройним захистом рідної землі, коли їй грозить небезпека, але передусім захистом усіх скарбів духу нації. Український патріотизм це не лише любов до ґрунту, до підсоння, мови чи інших ознак племінності, а це передусім служба нації, це передусім суспільна правда, що є творчою, промінною й організуючою» [12, с.3]. Таким палким прихильником і творцем нового українського патріотизму, який організовував волю нації, і був Юрій Косач.

Список використаних джерел і літератури:

1. Аскольд Згорянич. Микола Хвильовий (1893–1933) / Юрій Косач. *Наши клич*. 1933. 18 черв.

2. Баган О. Вісниківство як понадчасовий феномен: ідеологія, естетика, настроєність. *Вісниківство: літературна традиція та ідеї*: зб. наук. праць, присвяч. пам'яті Василя Іванишина. Дрогобич: Коло, 2009. С. 6–49.

3. Барт Р. Текстуальний аналіз «Вальдемара» Е.По. *Антологія світової літературно-критичної думки ХХ ст.* [2-е вид., доповн.]. Львів: Літопис, 2001. С. 497–522.

4. Донцов Д. Націоналізм. Київ, 2007. 215 с.

5. Донцов Д. Наші цілі. *Літературна есеїстика*. Дрогобич: Видавнича фірма «Відродження», 2009. 688 с.

6. Ільницький М. Від «Молодої Музи» до «Празької школи». Львів, 1995. 318 с.

7. Квіт С. Есеїзм. *Основи герменевтики*. Київ: Видавничий дім «КМ Академія», 2003. С.37–46.

8. Косач Ю. На варті нації. *Українське слово (Париж)*. 1935. Число 122. 25 серп.

9. Косач Ю. На варті нації. *Українське слово (Париж)*. 1936. Число 146. 9 лютого.

10. Косач Ю. На варті нації. *Українське слово (Париж)*. 1936. Число 149. 1 берез.

11. Косач Ю. На зустріч XVII річниці листопада. *Українське слово (Париж)*. 1935. Ч. 113. 23 черв.

12. Косач Ю. Привиди малоросіяництва й дійсність українства. *Нація в поході (Берлін)*. 1939. № 10–11. С. 3.

13. Липа Ю. Твори. Львів: Каменяр, 2012. Т. 4: Бій за українську літературу; Київ, вічне місто. 278 с.

14. Маланюк Є. Спізнене покоління. Л. Мосендз і інші. *Книга спостережень*. Торонто: Накладом видавництва «Гомін України», 1962. С.171–178

15. Николишин С. Націоналізм у літературі на Східних українських землях. *Вісниківство: літературна традиція та ідеї*: зб. наук праць, присвяч. пам'яті Василя Іванишина. Дрогобич: Коло, 2009. С. 361–401.

16. Ницше Ф. По ту сторону добра и зла. *По ту сторону добра и зла; К генеалогии морали*. Минск: Беларусь, 1992. 335 с.

17. Стех М.Р. У погоні за з'явою: Юрій Косач і його «Володарка Понтиди». *Есеїстика у пошуках джерел*. Київ: Видавничий дім «Пенмен», 2016. С.118–164.

18. Юнг-Жаховський Р. Шляхами розвитку сучасної української літератури. *Biuletyn polsko-ukrainiski*. 1934. № 38. С. 3–4.

19. Young Robert. Literatura ukraińska najmlodszych. *Biuletyn Polsko-Ukraiński*. 1933. № 30. С. 5–6.

References:

1. Askold Zghoriantych. Mykola Khvylovyi (1893–1933) / Yurii Kosach. Nash klych. 1933. 18 cherv.

2. Bahan O. Visnykivstvo yak ponadchasovyi fenomen: ideolohiia, estetyka, nastroiienist. Visnykivstvo: literaturna tradytsiia ta idei: zb. nauk. prats, prysviach. pamiati Vasyliia Ivanyshyna. Drohobych: Kolo, 2009. S. 6–49.
3. Bart R. Tekstualnyi analiz «Valdemara» E.Po. Antolohiia svitovoi literaturno-krytychnoi dumky XX st. [2-e vyd., dopovn.]. Lviv: Litopys, 2001. C. 497–522.
4. Dontsov D. Natsionalizm. Kyiv, 2007. 215 s.
5. Dontsov D. Nashi tsili. Literaturna eseistyka. Drohobych: Vydavnycha firma «Vidrodzhenia», 2009. 688 s.
6. Ilnytskyi M. Vid «Molodoi Muzy» do «Prazkoi shkoly». Lviv, 1995. 318 s.
7. Kvit S. Eseizm. Osnovy hermenevtyky. Kyiv: Vydavnychiy dim «KM Akademiia», 2003. S.37–46.
8. Kosach Yu. Na varti natsii. Ukrainske slovo (Paryzh). 1935. Chyslo 122. 25 serp.
9. Kosach Yu. Na varti natsii. Ukrainske slovo (Paryzh). 1936. Chyslo 146. 9 liutoho.
10. Kosach Yu. Na varti natsii. Ukrainske slovo (Paryzh). 1936. Chyslo 149. 1 berez.
11. Kosach Yu. Na zustrich KhVII richnytsi lystopada. Ukrainske slovo (Paryzh). 1935. Ch. 113. 23 cherv.
12. Kosach Yu. Pryvydy malorosiianstva y diisnist ukrainstva. Natsiia v pokhodi (Berlin). 1939. № 10–11. S. 3.
13. Lypa Yu. Tvory. Lviv: Kameniar, 2012. T. 4: Bii za ukrainsku literaturu; Kyiv, vichne misto. 278 s.
14. Malaniuk Ye. Spiznene pokolinnia. L. Mosendz i inshi. Knyha sposterezhen. Toronto: Nakladom vydavnytstva «Homin Ukrainy», 1962. S.171–178
15. Nykolyshyn S. Natsionalizm u literaturi na Skhidnykh ukrainskykh zemliakh. Visnykivstvo: literaturna tradytsiia ta idei: zb. nauk prats, prysviach. pamiati Vasyliia Ivanyshyna. Drohobych: Kolo, 2009. S. 361–401.
16. Nicshe F. Po tu storonu dobra i zla. Po tu storonu dobra i zla; K genealogii morali. Minsk: Belarus', 1992. 335 s.
17. Stekh M.R. U pohoni za ziavoiu: Yurii Kosach i yoho «Volodarka Pontydy. Eseistyka u poshukakh dzherel. Kyiv: Vydavnychiy dim «Penmen», 2016. S.118–164.
18. Yunh-Zhakhovskiy R. Shliakhamy rozvytku suchasnoi ukrainskoi literatury. Biuletyn polsko-ukrainski. 1934. № 38. S. 3–4.
19. Young Robert. Literatura ukrainska najmłodszych. *Biuletyn Polsko-Ukrainski*. 1933. № 30. C. 5–6.

Summary

Mariia Hnizdytska

Yurii Kosach about the Appointment of Literature and the Mission of the Writer

The aesthetic concepts of Yuri Kosach's 1930's essays and their connection with the work of writers-heralds have been found out in the article. The main philosophical and historiosophical principles and provisions of D.Dontsov and

«Visnykiivtsiu» and essays by the author are presented, in which there is an artistic, figurative and poetic, literary-critical and journalistic embodiment of conceptual ideas of «Visnistva». The work «On the Guard of the Nation» is analyzed in order to comprehend the of originates and the formation of Ukrainian literature, its purpose and the mission of the writer.

Key words: *essay, «visnistvo», concept, literary-critical review, national myth.*

Дата надходження статті: «29» березня 2018 р.

Дата прийняття до друку: «12» квітня 2018 р.

УДК 811.1:81'42

ЛЮДМИЛА ДЖИГУН,

кандидат педагогічних наук, доцент

(м.Хмельницький)

Образ реальних персонажів і образ автора мемуарів як синкретичне явище

У статті доведено, що авторська суб'єктивність організує твір, породжує його художню цілісність і має різні форми. Спрямованість мислення Д.Гуменної, О. Ізарського, Ю. Шевельова, С. Риндика на той чи інший предмет, дію, явище виформовується в думку, яка зафіксована на папері і є результатом інтенційної комунікації у формі монологу, я-висловлювань. У такий спосіб особисте ставлення до предмета зображення, втілено в мовній структурі твору, є образом автора, його певної світоглядної позиції. Узагальнено загальнотеоретичні проблеми поетики автобіографізму мемуарного жанру, зокрема щоденника, мета якого має перспективу оприлюднення, а відтак втрачає такі ознаки, як таємничість, приватність, інтимність.

Ключові слова: *автор, мемуари, поетика, жанр, стиль, структура, авторська суб'єктивність.*

Постановка проблеми в загальному вигляді... Актуальність дослідження полягає в тому, що сьогодні українська мемуаристика посідає важливе місце в національному культурно-гуманітарному та літературному просторі України; мемуарні твори успішно використовуються для реконструкції ментальності та різноманітних історичних досліджень, відтак діяльність письменника-мемуариста зумовлюється подіями національної історії, суспільними чинниками